

Kjak

Bergtóra Høgnadóttir Joensen
tingkvinna, tjóðveldi

Arbeidsmarknaðardepil – púra samd

Gleddi meg at hoyra Maritu Rasmussen siga – í Degi og Viku 12. juli '10 - at partarnir á arbeidsmarknaðinum kundu hugsað sær ein arbeidsmarknaðardepil. Hon nevndi, at tað hevði skapt synergi effekt, umframt at lógarverk og umsiting høvdu havt gagn av hesum. Taki fult undir við hesum sjónarmiðum.

Eitt arbeidsmarknaðargjald

Í verandi løtu rinda vit til ALS og í barsilsgrunn. Kundi hugsað mær, at vit ístaðin rindaðu eitt sonevnt arbeidsmarknaðargjald. Arbeidsmarknaðargjaldið bleiv nýtt til ymiskt, sum hevði við arbeidsmarknaðarviðurskifti at gera. Arbeidsmarknaðardepilin umsat og virkaði fyri hesum. Nevnast kann: ALS, barsilsskipan, eftirútbúgving og ikki minst ein arbeidsmarknaður, sum tók sosiala ábyrgd.

Sosial ábyrgd

Sosial ábyrgd á arbeidsmarknaðinum snýr seg um, at arbeidsplass gera sítt fyri at fyribyrgja, at starvsfólk gerast sjúk og niðurslitin. Arbeidsplassini skulu kenna seg 'ílatin til' og raðfesta, at starvsfólk kunnu verða verandi á arbeidsmarknaðinum, tá tey gerast sjúk, men hava varðveitt ein part av arbeidssørleikanum. Harumframt er alneyðugt, at

arbeidsmarknaðurin í størri mun kann rúma teimum, sum standa uttanfyri arbeidsmarknaðin.

Mong arbeidsplass gera veruliga ein hóp fyri síni starvsfólk og fleiri eru eisini 'við uppá' at geva fólk við skerdum førleika ein møguleika. Royndir vísa tó, at tað mangan eru tey, sum eru sjúk ella hava skerdan førleika á einhvønn hátt, sum fyrst fáa fótin, tá sparast skal.

Í ár var talið á umsóknum til Dugniskúlan við Áir met-høgt. Helmingurin fekk einki plass. Sum er, er hesin skúlin einasta skúlatilboð til teirra sum hava hava skerdan førleika onkursvegna.

Almenna á odda

Lógarkarminum tørvar avgjørt ábøtur til tess at bøta um arbeidsmøguleikarnar hjá teimum við skerdum førleika. Men skulu vit gera okkum vónir um, at sosiala ábyrgdin gerst størri, eigur tað almenna at ganga á odda og vera ein fyrimynd. Hví ikki hava beinleiðis orðingar um, at ávísur prosentpartur av arbeidsmegini hjá tí almenna skal vera til fólk við serligum tørvi?

Mær er sagt, at eitt slíkt uppskot til samtyktar var samtykt á Føroya Løgtingi í 80-árunum. Fleiri almenn arbeidsplass taka sosial ábyrgd og privat arbeidsplass

við. Men langt er enn á mál um vit veruliga kunnu tosa um ein arbeidsmarkna fyri øll.

Tey ungu

Avbjóðingin hjá teim ungu at finna sær starv er stór, tá arbeidssloysið er. Tey hava onga útbúgving og fáar um nakrar arbeidssroyndir at vísa á. Veit, at bæði ALS og Almennastovan royna at bøta um støðu teirra, men her kundi ein arbeidsmarknaðardepil gjørt mun.

Javnvágin millum familju og arbeiðið

Arbeidsmarknaðardepilin kundi eisini skapt betri karmar og varpa ljós á aðrar avbjóðingar sum eru. Avbjóðingin hjá smábarnafamiljum at finna javnvágina millum familju og arbeidslív – ikki minst í verandi løtu, tá tað kanska er serliga trupult hjá foreldrum, tí tey eisini eru bangin fyri at missa starv sítt. Ivist ikki í at tað ger avbjóðingina enn størri.

Gráa gullið

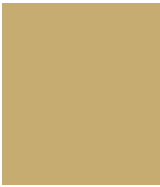
Ætlanin er, at fólk skulu eggjast til at vera á arbeidsmarknaðinum sum longst. Sjálvsagt eiga vit at gera tað attraktivt hjá teimum eldru at vera á arbeidsmarknaðinum. Kanska serligar uppgávur? frítakast fyri ávísar uppgávur? Sonevndar senior-

samrøður og evnisdagar á arbeidsplassinum?

Einasta rætta í Føroyum

Ein veruligur arbeidsmarknaðardepil var eisini ein vitanardepil um arbeidsmarknaðarviðurskifti. Umboðaður av pørtunum á arbeidsmarknaðinum, sosialu skipanunum, ALS, barsilsskipan, eftir/útbúgvingardepil. Eisini hevði hesin tætt samstarv við ráðini í politisku skipanini, so neyðugar lógartillagingar og góð hugskot skjótt gjørdust veruleiki. Um peningur eisini var til gransking á føroyska arbeidsmarknaðinum og skilagóðar verkætlanir sum skaptu trivna var tað eisini bara enn eitt pluss.

Vænti avgjørt, at arbeidsmarknaðurin fyri øll nógv lættari gjørdist veruleiki við einum veruligum arbeidsmarknaðardepli. Júst í Føroyum átti at veri so einfalt at fari í holt við ein slíkan. Samanumtikið er at vóna, at vit heldur savna skipanir í einum depili heldur enn at spjaða. Vóni at vit, virðing og skil verður tikið fram um egináhugamál hjá ávísam politikarum.

Majbritt Mohr,
forkvinna í Almanna- og heilsurøktarafelagnum

Fyrlitaleysar sparingar loysa seg ikki

Sparingar verða í løtuni framdar á nærum øllum ellis- og røktarheimum og sambýlum kring landið. Tíverri velja flestu stovnar, at tað skal ganga út yvir arbeidstíðina hjá røktarstarvsfólkunum. Røktarstarvsfólk, ið altið hava arbeitt 8 tímar dagliga, skulu nú arbeiða millum 5 og 7 tímar ístaðin.

Flestulimirnir í Almanna- og heilsurøktarafelagnum arbeiða niðurstetta tíð. Fleiri teirra ynskja hetta, tí arbeiðið er likamliga og sálarliga strævið, men eisini nøkur, tí tey ikki sleppa at arbeiða fulla tíð.

Á fleiri stovnum sleppa røktarstarvsfólk, sum nevnt, ikki at arbeiða fulla tíð. Men fyri stovnin í sjálvum sær loysir tað seg jú, at starvsfólkið arbeiðir niðurstetta tíð. Tá eru fleiri fólk at taka av, tá ið á stendur, og tørvur er á tímaløntum fólk. Ónøgðin hjá teimum, sum ynskja ella tørva meiri arbeiði og pening hvønn mánað, er sjálvandi stór, tí tey hvønn dag mugu liggja framvið at fáa óætlaðar eykavaktir.

Røktarstarvsfólk, sum arbeiða niðurstetta tíð, og tí hava havt onkran eyka

frídag um vikuna at hvíla seg, mugu nú, ið tey skulu arbeiða færri tímar hvønn dagin, arbeiða fleiri dagar enn áður um vikuna. Hetta er snøgt sagt neyðugt, skulu tey fáa tímarnar, ið svara til setanarbrøkin.

Hetta kann hava við sær, at sjúkufráveran økist, tí røktarstarvsfólkið ikki fær neyðugu hvíldina. Tá ið sjúkufráveran er á stovnunum, verða, sum er, eingi eykafólk kallað inn. Hetta merkir, at færri fólk noyðast at gera alt arbeiðið á stovninum. Almanna- og heilsurøktarafelagið ávarar staðiliga ímóti hesi vandamiklu gongd. Hetta elvir til strongd og ótryggleika, og tað gagnar als ikki samfelagnum á nakran hátt.

Sum kunnugt gjørdi Nærverkið í fjør eina kann- ing um starvsfólkatørv í Nærverkinum fram til 2015. Kanningin vísir greitt, at starvsfólkatørvurin økist, tí fólk gerast alsamt eldri, og tí vit liva longur. So statt er tað sera týðningarmikið, at stovnarnir veruliga hugsa um, hvussu meint fyrlitaleysar sparingar kunnu raka starvsfólkini.

Liberal leiðsla

Føroyar eru millum mest almennu búskapir í heiminum. Landsstýrið avlagar privatu vinnuna við at lata almennar stovnar átaka sær alt ov nógv, við studningi og reglum, við at gita og siga seg vita betur enn vinna og marknaður. Sjálvstýrisflokkurin heldur, at vit í staðin skulu velja liberala leiðslu.

Liberal leiðsla hevði borðið í sær, at landsstýrisfólk ikki

hevði havt ferðaskrivstovu inni í aðalráði sínum. Hvør veit, hvørji átøk eru verd at fremja, hvørjar messur verdar at fara til? Svárið er: ferðavinnan! Politiska leiðslan skal ikki gita, hvat loysir seg í ferðavinnuni. Landsstýrið skal heilt einfalt 'matcha tað privata' – innan ávísan karm, skulu vit lata privatum pengar at marknaðarføra ferðavinnuna. Vilja tit brúka eina

krónu, fáa tit eina almenna krónu afturat. Satsa tit tykkara pengar, satsa vit okkara – men tit skulu liva av hesum, so tit mugu velja, hvat loysir seg.

Liberal leiðsla er á sama hátt at lata teir mongu hugaðu sjálvsognarstovnarnar og

tey mongu áhugafeløginu í landinum sleppa at fremja trivnaðar, mentanar og útbúgvingaruppgávur. Góður sosial-liberalur politikkur er, at landið skal gjalda fyri at geva øllum førleikar og høvi og neyðuga røkt. Men landið skal ikki niður í smálutir at

Heðin D. Poulsen, Kristina Toftegaard Larsen, Karl A. Olsen og Kári á Rógvi
valevni Sjálvstýrisflokksins

stýra væl virkandi stovnum. Tvørturímóti skulu fleiri stovnar loysast frá miðfyrisingini. Landsstýrisfólk og embætisverk skulu hugsa strategi og fremja neyðugt eftirlit, men ikki virka sum dagligur yvirstýrandi myndugleiki í stór-

um og smáum.

Vit eru sannførd um, at neyðugt er við reformun á so mongum økjum, harímillum í almenna landsbygnaðinum. Vit vilja fremja liberala leiðslu, tá ið vit verða vald.